

ФАКТОРНО-ФІНАНСОВІ ОЦІНКИ У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ПРИБУТКОВІСТЮ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Показники фінансових результатів і рентабельності є визначальними в оцінюванні ефективності функціонування суб'єкта господарювання за всіма видами діяльності: операційною, фінансовою та інвестиційною. У величині фінансових результатів безпосередньо відображаються всі аспекти діяльності підприємства: технологія та організація виробництва, система операційного і фінансового менеджменту, результати виробництва і реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), їх якість та асортимент, конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках, рівень витрат, ефективність використання виробничих і фінансових ресурсів, продуктивність праці, результати ділового партнерства [1, с. 139-140].

Як зазначає Т.О. Токарева, комплексною метою аналізу фінансових результатів є визначення повноти та якості їх отримання, оцінювання динаміки абсолютних і відносних показників, визначення впливу окремих факторів на зміну прибутку, а також установлення можливих резервів їх зростання [2, с. 14].

Основними завданнями аналізу фінансових результатів діяльності суб'єктів господарювання є [1, с. 142-143]:

- систематичний контроль за процесом формування фінансових результатів діяльності підприємства;
- загальне оцінювання обсягів, динаміки, структури та якості фінансових результатів;
- виявлення факторів і кількісне вимірювання їх впливу на зміну фінансових результатів (порівняно з планом і попередніми періодами);
- виявлення напрямів розподілу та використання чистого прибутку;
- встановлення можливостей одержання прибутку з урахуванням ресурсного потенціалу підприємства і кон'юнктури ринку, оцінювання обґрунтованості плану (прогнозу) фінансових результатів;
- визначення резервів збільшення суми прибутку, розроблення рекомендацій з їх практичного впровадження з метою зростання рівня прибутковості бізнесу.

Види аналізу фінансових результатів діяльності підприємства класифікуються за різними ознаками (рис. 1).

За організацією проведення виділяють внутрішній і зовнішній аналіз фінансових результатів. Внутрішній аналіз здійснюється власниками підприємства на базі всієї сукупності інформативних даних, які мають місце в даній комерційній структурі, він також є частиною внутрішнього фінансового аналізу та, як правило, становить комерційну таємницю. Зовнішній аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюється зовнішніми користувачами, такими як постачальники, покупці, фінансові аналітики, інвестиційні фонди, брокерські компанії, аудитори, юристи, преса, інформаційні агентства тощо. Кожен із зовнішніх користувачів має свою особисту мету у використанні даних зовнішнього аналізу.

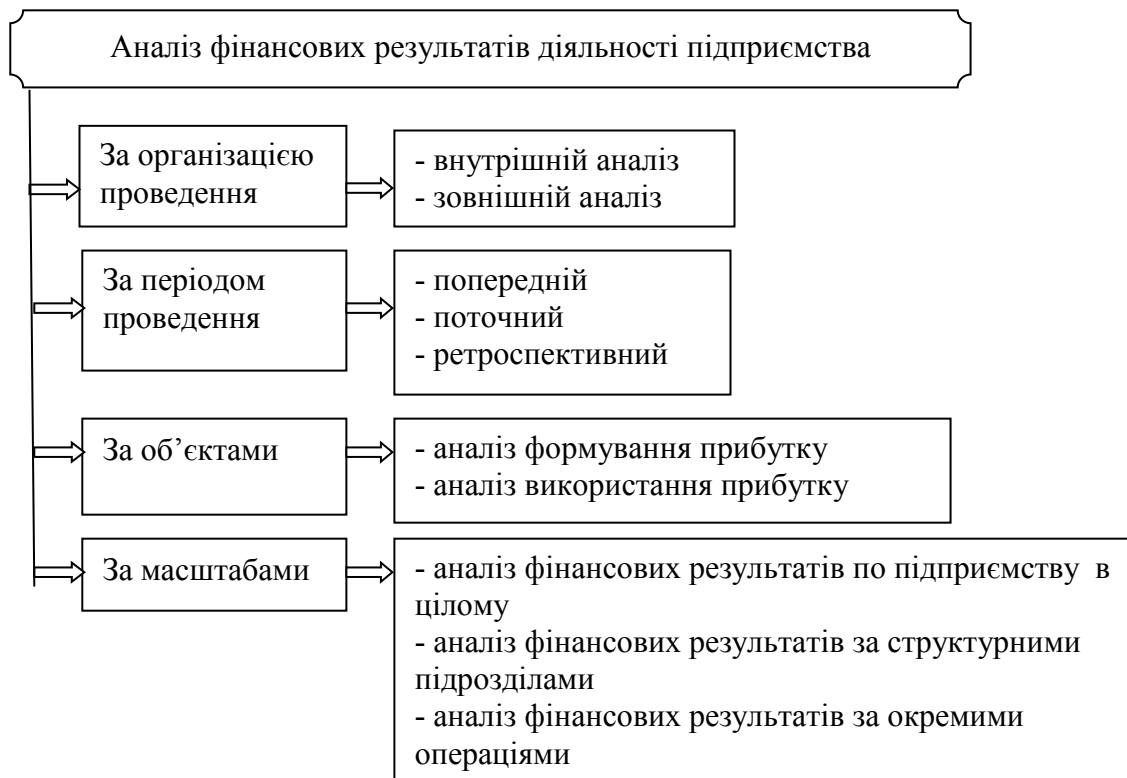

Рисунок 1 – Види аналізу фінансових результатів діяльності підприємства

За періодом проведення розглядають попередній, поточний та ретроспективний аналіз фінансових результатів. Попередній аналіз здійснюється з метою визначення очікуваної суми прибутку за комерційними угодами, фінансовими та інвестиційними операціями, які підприємство планує в майбутньому. Поточний аналіз фінансових результатів здійснюється у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства з метою оперативного впливу на формування і використання прибутку. Ретроспективний аналіз здійснюється за звітний період та дозволяє повніше проаналізувати результати формування та використання прибутку в порівнянні з попереднім і поточним аналізом, оскільки він базується на підсумкових даних фінансової звітності.

За об'єктами аналізу розрізняють аналіз формування прибутку й аналіз використання прибутку. Аналіз формування прибутку є основною базою для виявлення резервів збільшення прибутку підприємства і здійснюється він у контексті основних видів діяльності підприємства – операційної, інвестиційної та фінансової. Аналіз використання прибутку здійснюється за основними напрямками такого використання: формування резервного капіталу, виплата дивідендів, поповнення статутного капіталу тощо.

За масштабами аналізу розрізняють аналіз фінансових результатів по підприємству в цілому, аналіз фінансових результатів за окремими структурними підрозділами, аналіз фінансових результатів за окремими операціями підприємства.

Не менш важливе значення в організації аналізу фінансових результатів є його методичне забезпечення. Від того, які методики аналізу застосовуються на підприємстві, залежить результативність досліджень. У вітчизняній практиці

аналізу фінансових результатів діяльності використовують насамперед такі методичні прийоми:

- горизонтальний (часовий) аналіз – визначає абсолютні та відносні відхилення величин окремих видів фінансових результатів у динаміці за ряд років і дозволяє дати якісну характеристику виявлених змін;
- вертикальний (структурний) аналіз – передбачає вивчення показників структури фінансових результатів, тобто частки окремих видів прибутків у загальному підсумку, а також оцінку змін, які відбуваються у структурі;
- трендовий аналіз – визначення тренду за інформацією декількох періодів, тобто основної тенденції в динаміці фінансових результатів;
- аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими позиціями однієї або різних форм звітності, визначення взаємозв'язків між показниками.

Під час проведення аналізу фінансові результати діяльності підприємства можуть бути оцінені з різним ступенем деталізації залежно від існуючого інформаційного, програмного, технічного та кадрового забезпечення. Найбільш доцільним є виділення процедур експрес-аналізу (скороченого) і поглибленого (деталізованого) аналізу.

Основним інформаційним джерелом для аналізу формування, динаміки та структури показників фінансових результатів за видами діяльності є форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», а для суб'єктів малого підприємництва (малих підприємств, мікропідприємств) – форма № 2-м (2-мс) «Звіт про фінансові результати».

Алгоритм визначення фінансових результатів для середніх і великих підприємств передбачено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3], а для малих підприємств фінансові результати діяльності розраховують відповідно до методики, наведеної в НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [4].

До 2019 р. включно для мікропідприємств, малих підприємств, непідприємницьких товариств і представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності, крім тих, що зобов'язані складати фінансову звітність за міжнародними стандартами, встановлювалася скорочена за показниками фінансова звітність у складі балансу (форми № 1-м, 1-мс) і звіту про фінансові результати (форми № 2-м, 2-мс), форма і порядок складання яких визначалися П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

Починаючи з першого кварталу 2020 р., відповідно до НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», зазначені підприємства складатимуть фінансову звітність за двома варіантами [4]:

- Фінансовий звіт малого підприємства (форма № 1-м «Баланс» і форма № 2-м «Звіт про фінансові результати»);
- Фінансовий звіт мікропідприємства (форма № 1-мс «Баланс» і форма № 2-мс «Звіт про фінансові результати»).

Форма № 2-м «Звіт про фінансові результати» передбачає відповідну послідовність визначення фінансового результату до оподаткування та чистого прибутку (збитку) (рис. 2).

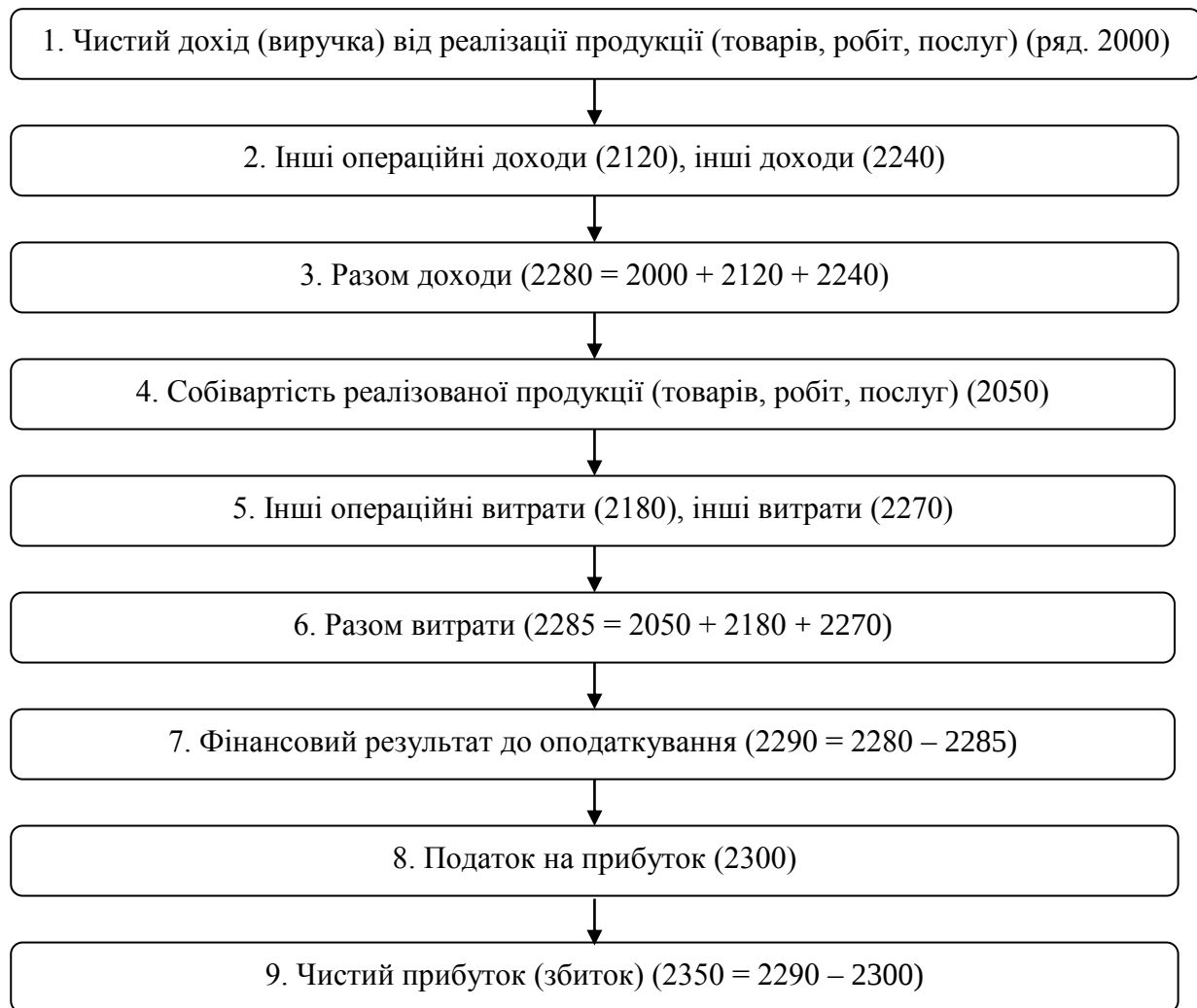

Рисунок 2 – Послідовність формування чистого прибутку суб'єкта малого підприємництва за даними форми № 2-м «Звіт про фінансові результати»

З метою проведення ефективного аналізу витрат, доходів та фінансових результатів діяльності необхідним є розроблення моделі організації аналітичної роботи, в якій Н.В. Гуріна виділяє три стадії аналізу: планування, основна (стадія дослідження) та підсумкова [5, с. 95]. Організація аналітичної роботи структурована за етапами, кожен з яких передбачає постановку задач, які необхідно виконати під час проведення аналізу, визначає джерела інформації та узагальнює результати, отримані на кожному етапі.

На першому етапі необхідно визначити мету і постановку задач аналізу. Другий етап передбачає визначення засобів і способів проведення аналізу та призначення відповідальних осіб. Третій етап полягає у збиранні інформації, оцінюванні її вірогідності та відборі даних. Четвертий етап – безпосередній аналіз витрат, доходів і фінансових результатів у розрізі видів діяльності, що дає можливість виявити найбільш перспективні види діяльності. На п'ятому етапі проводиться аналіз чинників, які впливають на величину витрат, доходів і фінансових результатів. Шостий етап передбачає розроблення заходів, що сприяють підвищенню ефективності роботи підприємства шляхом виявлення резервів збільшення доходів і зменшення витрат.

Як зазначає М.Є. Скрипник, зростаючі вимоги до формування якісної аналітичної системи управління фінансовими результатами від реалізації продукції потребують перегляду існуючих методів проведення аналізу для максимізації рівня прибутковості виробництва та уникнення збитків. З метою удосконалення існуючої системи обліково-аналітичного забезпечення управління потенціалом прибутковості діяльності автором обґрунтовано процес її моделювання на основі алгоритму аналітичної оцінки граничного потенціалу прибутковості в розрахунку на одиницю обмежених ресурсів на базі інструментарію граничного (маржинального) аналізу. Доведено, що перспективним підходом до аналізу фінансових результатів діяльності є використання ієрархічного кластерного аналізу, який базується на застосуванні евклідових метрик та створює сприятливі умови для детальної оцінки специфіки та рівня прибутковості кожного виробництва (як «високорентабельного кластеру», «середньорентабельного кластеру», так і «нерентабельного або збиткового кластеру») та розробки відповідного аналітичного інструментарію управління потенціалом кожного з них в умовах інноваційної активності на ринку [6, с. 11-12].

Важливу роль у вирішенні завдань аналізу фінансових результатів діяльності підприємств відіграє використання методик детермінованого факторного аналізу показників фінансових результатів. Загалом механізм проведення детермінованого факторного аналізу включає [7, с. 60]:

- 1) обґрунтування факторної моделі результативного показника (адитивної, мультиплікативної, кратної або комбінованої);
- 2) вибір методичного способу (прийому) факторного аналізу (ланцюгових підстановок, абсолютних різниць, індексного, інтегрального та ін.);
- 3) розрахунок впливу факторів на зміну результативного показника (у динаміці, фактично порівняно з планом, прогнозом, нормативом);
- 4) інтерпретацію одержаних результатів з метою інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень.

Факторний аналіз показників фінансових результатів діяльності суб'єктів малого підприємництва пропонується проводити з використанням чотирьох адитивних моделей за інформацією форми № 2-м «Звіт про фінансові результати».

1. Факторний аналіз показника валового прибутку (збитку), який є результатом основної операційної діяльності (рис. 3).

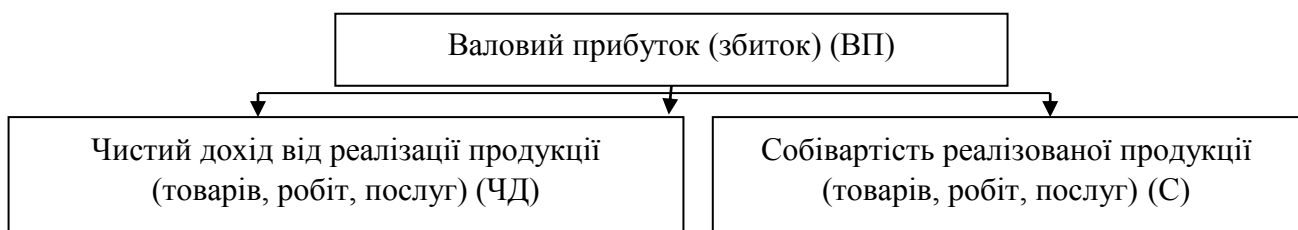

Рисунок 3 – Схема факторного аналізу валового прибутку (збитку)

Отже, адитивна модель факторного аналізу показника валового прибутку

(збитку):

$$\text{ВП} = \text{ЧД} - \text{С}. \quad (1)$$

Факторами збільшення валового прибутку (зменшення валового збитку) є: зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Абсолютна зміна факторних показників ($\Delta\text{ЧД}$, $\Delta\text{С}$) одночасно є результатом їх впливу на зміну результативного показника ($\Delta\text{ВП}_{\text{ЧД}}$, $\Delta\text{ВП}_{\text{С}}$) з урахуванням характеру впливу відповідного фактора (фактори адитивної моделі зі знаком «+» мають прямий вплив, зі знаком «-» – обернений).

2. Факторний аналіз показника фінансового результату від операційної діяльності (рис. 4).

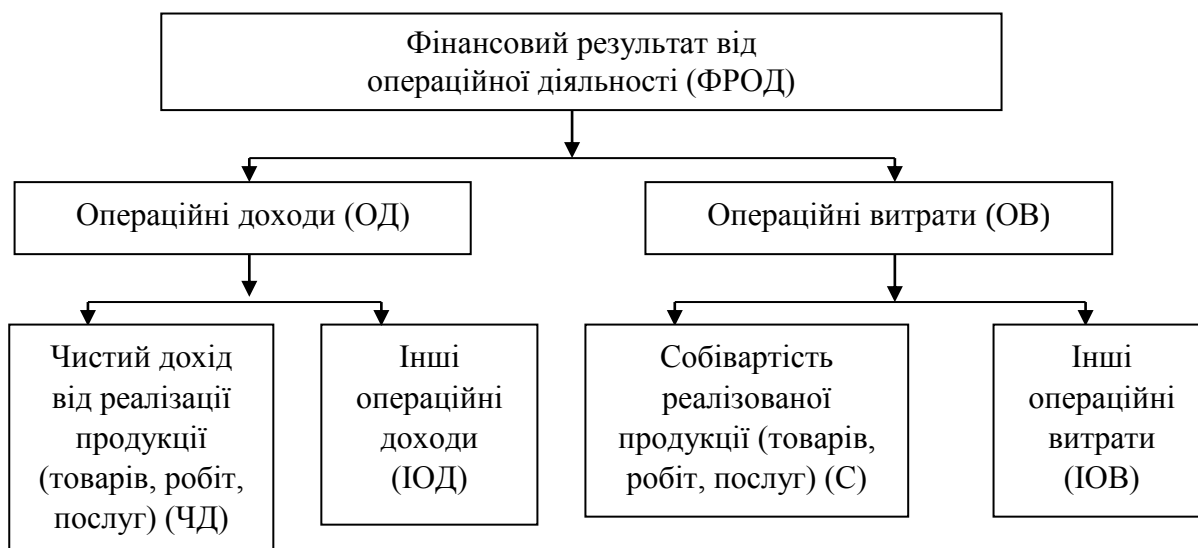

Рисунок 4 – Схема факторного аналізу фінансового результату від операційної діяльності

Отже, адитивна модель факторного аналізу показника фінансового результату від операційної діяльності:

$$\text{ФРОД} = \text{ОД} - \text{ОВ} = (\text{ЧД} + \text{ІОД}) - (\text{С} + \text{ІОВ}). \quad (2)$$

Факторами збільшення прибутку (зменшення збитку) від операційної діяльності є: зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та інших операційних доходів; зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) та інших операційних витрат. Абсолютна зміна факторних показників ($\Delta\text{ЧД}$, $\Delta\text{ІОД}$, $\Delta\text{С}$, $\Delta\text{ІОВ}$) одночасно є результатом їх впливу на зміну результативного показника ($\Delta\text{ФРОД}_{\text{ЧД}}$, $\Delta\text{ФРОД}_{\text{ІОД}}$, $\Delta\text{ФРОД}_{\text{С}}$, $\Delta\text{ФРОД}_{\text{ІОВ}}$) з урахуванням характеру впливу відповідного фактора.

3. Факторний аналіз показника фінансового результату до оподаткування (рис. 5).

Отже, адитивна модель факторного аналізу показника фінансового результату до оподаткування:

$$\text{ФР} = \text{РД} - \text{РВ} = (\text{ЧД} + \text{ІОД} + \text{ІД}) - (\text{С} + \text{ІОВ} + \text{ІВ}). \quad (3)$$

Факторами збільшення прибутку (зменшення збитку) до оподаткування є: зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг),

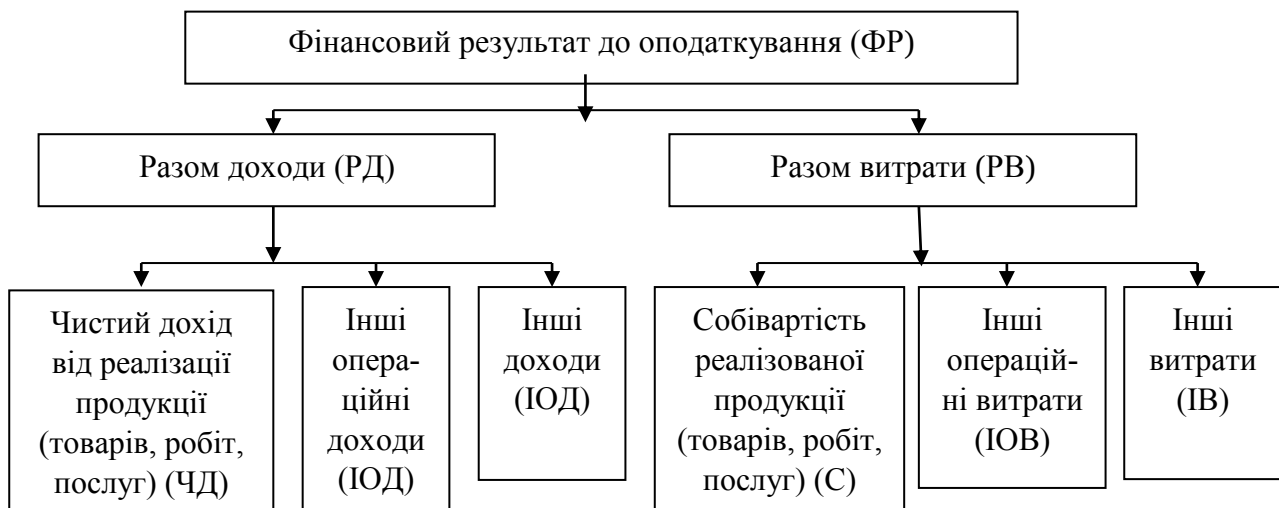

Рисунок 5 – Схема факторного аналізу фінансового результату до оподаткування

інших операційних доходів та інших доходів; зменшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), інших операційних витрат та інших витрат. Абсолютна зміна факторних показників ($\Delta\text{ЧД}$, $\Delta\text{ІОД}$, $\Delta\text{ІД}$, $\Delta\text{С}$, $\Delta\text{ІОВ}$, $\Delta\text{ІВ}$) одночасно є результатом їх впливу на зміну результативного показника ($\Delta\text{ФР}_{\text{ЧД}}$, $\Delta\text{ФР}_{\text{ІОД}}$, $\Delta\text{ФР}_{\text{ІД}}$, $\Delta\text{ФР}_{\text{С}}$, $\Delta\text{ФР}_{\text{ІОВ}}$, $\Delta\text{ФР}_{\text{ІВ}}$) з урахуванням характеру впливу відповідного фактора.

4. Факторний аналіз показника чистого прибутку (збитку) (рис. 6).

Рисунок 6 – Схема факторного аналізу чистого прибутку (збитку)

Отже, адитивна модель факторного аналізу показника чистого прибутку (збитку):

$$\text{ФР} = \text{РД} - \text{РВ} - \text{ПП}. \quad (4)$$

Факторами збільшення чистого прибутку (зменшення чистого збитку) є: зростання загальної величини доходів; зменшення загальної величини витрат і податку на прибуток. Абсолютна зміна факторних показників ($\Delta\text{РД}$, $\Delta\text{РВ}$, $\Delta\text{ПП}$) одночасно є результатом їх впливу на зміну результативного показника ($\Delta\text{ЧП}_{\text{РД}}$, $\Delta\text{ЧП}_{\text{РВ}}$, $\Delta\text{ЧП}_{\text{ПП}}$) з урахуванням характеру впливу відповідного фактора.

За вихідною інформацією табл. 1 проаналізуємо фактори формування показників фінансових результатів діяльності суб'єкта малого підприємництва у сфері вантажо- і пасажироперевезень за порівняння 2016 р. із 2015 р.

Фактори формування показників фінансових результатів аналізуємо за інформацією графі «Відхилення (+, -)» табл. 1 із використанням адитивних

Таблиця 1 – Вихідна інформація для аналізу факторів формування показників фінансових результатів діяльності суб'єкта малого підприємництва за 2017-2018 рр., тис. грн

Показник	Рядок форми № 2-м	Умовне позначення	2017 р.	2018 р.	Відхилення (+,-)
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	ЧД	2279,3	5831,7	+3552,4
Інші операційні доходи	2120	ІОД	9,5	142,6	+133,1
Інші доходи	2240	ІД	250,0	0,1	-249,9
Разом доходи	2280	РД	2538,8	5974,4	+3435,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	С	1812,2	4586,2	+2774,0
Інші операційні витрати	2180	ІОВ	360,0	791,7	+431,7
Інші витрати	2270	ІВ	60,5	263,7	+203,2
Разом витрати	2285	РВ	2232,7	5641,6	+3408,9
Валовий прибуток	2000 – 2050	ВП	467,1	1245,5	+778,4
Операційні доходи	2000 + 2120	ОД	2288,8	5974,3	+3685,5
Операційні витрати	2050 + 2180	ОВ	2172,2	5377,9	+3205,7
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	ОД – ОВ	ФРОД	116,6	596,4	+479,8
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	ФР	306,1	332,8	+26,7
Податок на прибуток	2300	ПП	-	-	-
Чистий прибуток	2350	ЧП	306,1	332,8	+26,7

факторних моделей (формули (1), (2), (3), (4)).

Отже, відповідно до формули (1) загальна зміна (+,-) валового прибутку, тис. грн:

$$\Delta \text{ВП} = +778,4,7, \quad (5)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ВП}_{\text{чд}} = +3552,4; \quad (6)$$

2) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ВП}_{\text{с}} = -2774,0. \quad (7)$$

Таким чином, у 2018 р. порівняно з 2017 р. валовий прибуток збільшився на 778,4 тис. грн під впливом таких факторів. Унаслідок збільшення собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) валовий прибуток зменшився на 2774,0 тис. грн. Водночас за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) валовий прибуток зріс на 3552,4 тис. грн. У цілому збільшення валового прибутку відбувалося в умовах більш швидкого зростання чистого доходу порівняно із собівартістю.

Відповідно до формули (2) загальна зміна (+,-) прибутку від операційної діяльності, тис. грн:

$$\Delta \text{ФРОД} = +479,8, \quad (8)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) операційних доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ОД}} = +3685,5, \quad (9)$$

з нього:

1.1) чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ЧД}} = +3552,4; \quad (10)$$

1.2) інших операційних доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ЮД}} = +133,1; \quad (11)$$

2) операційних витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ОВ}} = -3205,7, \quad (12)$$

з нього:

2.1) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{С}} = -2774,0; \quad (13)$$

2.2) інших операційних витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ЮВ}} = -431,7. \quad (14)$$

Збільшення прибутку від операційної діяльності у 2018 р. порівняно з 2017 р. на 479,8 тис. грн пов'язане з впливом таких факторів. За рахунок збільшення операційних доходів прибуток від операційної діяльності зріс на 3685,5 тис. грн, у тому числі чистого доходу – 3552,4 тис. грн, інших операційних доходів – 133,1 тис. грн. Разом із тим унаслідок збільшення операційних витрат прибуток від операційної діяльності зменшився на 3205,7 тис. грн, у тому числі собівартості реалізованої продукції – 2774,0 тис. грн, інших операційних витрат – 431,7 тис. грн. Отже, головним фактором збільшення прибутку від операційної діяльності є зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Відповідно до формули (3) загальна зміна (+,–) прибутку до оподаткування, тис. грн:

$$\Delta \text{ФР} = +26,7, \quad (15)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) разом доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{Д}} = +3435,6, \quad (16)$$

з нього:

1.1) чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ЧД}} = +3552,4; \quad (17)$$

1.2) інших операційних доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ЮД}} = +133,1; \quad (18)$$

1.3) інших доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ІД}} = -249,9; \quad (19)$$

2) разом витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{В}} = -3408,9, \quad (20)$$

з нього:

2.1) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{С}} = -2774,0; \quad (21)$$

2.2) інших операційних витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ЮВ}} = -431,7; \quad (22)$$

2.3) інших витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ІВ}} = -203,2. \quad (23)$$

Збільшення прибутку до оподаткування у 2018 р. порівняно з 2017 р. на 26,7 тис. грн відбулося під впливом таких факторів. За рахунок збільшення загальної величини доходів прибуток до оподаткування зріс на 3435,6 тис. грн, у тому числі чистого доходу – 3552,4 тис. грн, інших операційних доходів – 133,1 тис. грн. Водночас зменшення інших доходів зумовило скорочення результативного показника на 249,9 тис. грн. Унаслідок збільшення загальної величини витрат прибуток до оподаткування зменшився на 3408,9 тис. грн, у тому числі собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) – 2774,0 тис. грн, інших операційних витрат – 431,7 тис. грн, інших витрат – 203,2 тис. грн. Отже, головним фактором збільшення прибутку до оподаткування є зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Відповідно до формули (4) загальна зміна (+,–) чистого прибутку, тис. грн:

$$\Delta\text{ЧП} = +26,7; \quad (24)$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) разом доходів:

$$\Delta\text{ЧП}_\text{д} = +3435,6; \quad (25)$$

2) разом витрат:

$$\Delta\text{ЧП}_\text{в} = -3408,9; \quad (26)$$

3) податку на прибуток:

$$\Delta\text{ЧП}_\text{пп} = 0. \quad (27)$$

Таким чином, чистий прибуток підприємства в 2018 р. порівняно з 2017 р. збільшився на 26,7 тис. грн, у тому числі за рахунок зростання загальної величини доходів – на 3435,6 тис. грн. Що стосується фактора загальної величини витрат, то їх збільшення зумовило зменшення чистого прибутку на 3408,9 тис. грн. Суб'єкт малого підприємництва не є платником податку на прибуток, тому цей фактор не впливає на зміну чистого прибутку.

На нашу думку, вдосконалення механізмів детермінованого факторного аналізу показників фінансових результатів діяльності передбачає [7, с. 63]:

- розширення інформаційного забезпечення аналітичних досліджень;
- трансформацію моделей факторного аналізу за рахунок поділу факторів першого порядку на фактори другого порядку, факторів другого порядку – на фактори третього порядку і т. д.;
- обґрунтування резервів підвищення рівня прибутковості господарської діяльності на підставі результатів факторного аналізу.

Важливе значення під час проведення досліджень має структурний (вертикальний) аналіз показників фінансових результатів діяльності. В аналізі структури фінансових результатів суб'єктів малого підприємництва пропонуємо визначати такі показники – частка (у %):

- валового прибутку в чистому доході від реалізації продукції;
- валового прибутку в прибутку від операційної діяльності;
- валового прибутку в прибутку до оподаткування;
- прибутку від операційної діяльності в прибутку до оподаткування;
- прибутку від операційної діяльності в чистому прибутку;

- чистого прибутку в чистому доході від реалізації продукції;
- чистого прибутку в прибутку до оподаткування;
- чистого прибутку у валовому прибутку та інші.

Одним із важливих напрямів аналізу абсолютних показників фінансових результатів є оцінювання якості прибутку з метою прогнозування можливостей суб'єкта господарювання отримувати прибуток, зберігати та нарощувати темпи його зростання. Якість прибутку вивчають за багатьма критеріями, головними з яких є достовірність звітності, частота зміни облікової політики та її вплив на формування фінансових результатів, стабільність основних складових прибутку, діловий імідж підприємства тощо.

Достовірність даних про фінансові результати є одним з основних критеріїв високої якості прибутку. Якщо суб'єкт господарювання щорічно змінює облікову політику, то це знижує якість показників прибутку. Для оцінювання якості прибутку використовують результати аналізу його динаміки і структури. Якщо протягом тривалого часу спостерігаються стійкі темпи його зростання, а в складі прибутку до оподаткування переважна частка належить результату основної операційної діяльності (валовому прибутку), то якість прибутку є досить високою [1, с. 154].

Низька якість прибутку визначається дією негативних факторів його формування, порушеннями у нормативно-правовому регулюванні утворення і розподілу прибутку. Одним із показників низької якості прибутку є негативний діловий імідж підприємства, що формується на підставі виконання взаємних зобов'язань, партнерських відносин, особистих контактів, публікацій у пресі тощо. Оцінювання якості прибутку зовнішніми суб'єктами аналізу (банками, інвесторами, діловими партнерами тощо) сприяє зниженню фінансового ризику, об'єктивному прогнозуванню перспективної платоспроможності.

Загалом умовою підвищення ефективності діяльності суб'єктів малого підприємництва є випереджальне зростання доходів і прибутків порівняно зі зростанням витрат і капіталу.

Список літератури

1. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Частина II; 2-ге вид., перероб. і доп. Полтава: РВВ ПДАА, 2014. 394 с.
2. Токарева Т.О. Методика і організація обліку та аналізу фінансових результатів діяльності на малих підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.06.04. Київ, 2005. 21 с.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/ed20180317/paran17> (дата звернення 15.11.2019).
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 р. № 39 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 31 травня 2019 р. № 226). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення 15.11.2019).

5. Гуріна Н.В. Організаційні аспекти аналізу витрат і доходів підприємств. *Аудит, аналіз і контроль*. 2013. № 3 (61). С. 92-98.

6. Скрипник М.Є. Облік і аналіз фінансових результатів в управлінні виробничим підприємством: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.09. Київ, 2014. 23 с.

7. Тютюнник Ю.М., Єрмоленко В.М. Детермінований факторний аналіз фінансових результатів підприємств малого бізнесу. *Економіка і підприємництво: організаційно-методологічні аспекти обліку, фінансів, аудиту та аналізу: зб. наук. пр. Вип. 17. Том 1*. Полтава, 2017. С. 59-63.